

संघटीत विक्री व्यवस्थापन प्रशिक्षण कार्यक्रम
सुशिक्षित मागासवर्गीय बेरोजगार (अनुसूचीत जाती व नवबौद्ध तसेच विमुक्त जाती व भटक्या जमाती आणि इतर मागास वर्ग) प्रवर्गातील उमेदवारांना “संघटीत विक्री व्यवस्थापन प्रशिक्षण” योजना.

योजनेस प्रशासकीय मान्यता देणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

रोजगार व स्वयंरोजगार विभाग,
शासन निर्णय, क्रमांक: रोस्वरो-२००६/प्र.क्र.२७/रोस्वरो-१,
नवीन प्रशासकीय भवन, १४ वा मजला,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक :- १६ नोव्हेंबर, २००६.

प्रस्तावना :-

शहरी भागांमध्ये सध्या विविध शॉपिंग मॉल्स् तसेच विविध ब्रॅन्डेड कंपन्यांची दुकाने मोठ्या प्रमाणात उभी रहात आहेत. त्या माध्यमातून ‘किरकोळ विक्री व्यवसाय’ ही संकल्पना झापाटयाने वाढत आहे. उभरत्या भारतीय अर्थव्यवस्थेमध्ये ‘संघटीत विक्री व्यवस्थापनाला’ महत्व प्राप्त झाले आहे. एकूण बाजारपेठेच्या विक्री व्यवसायामध्ये संघटीत विक्री व्यवसायाचा हिस्सा फक्त ५% असून भविष्यात हा व्यवसाय मोठ्या प्रमाणात भरारी घेईल असे त्याच्या सध्याच्या वाटचालीवरुन दिसून येते. सध्या व भविष्य काळांमध्ये संघटीत विक्री व्यवस्थापनासाठी मोठ्या प्रमाणात प्रशिक्षित उमेदवारांची आवश्यकता भासणार आहे. ही बाब विचारात घेऊन यासाठी त्यांना लागणारा भावश्यक प्रशिक्षित कर्मचारी वर्ग उपलब्ध करून देण्यासाठी सुशिक्षित बेरोजगारांना त्यांच्या उत्पन्नाचे साधन मिळवून देण्यासाठी अशा प्रकारच्या प्रशिक्षणाची आवश्यकता आहे.

२. यासाठी अनुसूचीत जाती तसेच विमुक्त जाती व भटक्या जमाती आणि इतर मागास वर्ग प्रवर्गातील सुशिक्षित बेरोजगारांना छोट्या कालावधीचे प्रशिक्षण उपलब्ध करून दिल्यास संघटीत विक्री व्यवस्थापनाकरीता प्रशिक्षित कर्मचारी वर्ग उपलब्ध होऊ शकेल. त्यामुळे मागासवर्गीयांच्या बेरोजगारीचा प्रश्न काही प्रमाणात तरी सुटू शकेल. रोजगार व स्वयंरोजगार धोरणामध्ये विहीत केल्यानुसार अशा प्रकारची योजना आखण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. ही बाब विचारात घेवून ‘संघटीत विक्री व्यवस्थापन प्रशिक्षण’ देण्यासाठी खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे :-

शासन निर्णय :-

राज्यात नवीन निर्माण होणा-या विविध प्रकारच्या शॉपिंग मॉल्स् मधील विशिष्ट प्रकारच्या प्रशिक्षित मनुष्यबळाची गरज भागविता यावी यासाठी शासनाने आता मागासवर्गीय सुशिक्षित बेरोजगारांना ‘संघटीत विक्री व्यवस्थापन प्रशिक्षण’ देण्याचा निर्णय घेतला आहे. ही योजना सन २००६-०७ या आर्थिक वर्षात बृहन्मुंबई व नागपूर या ठिकाणी प्रायोगिक तत्वावर सुरु करण्यास प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत रोटा/एच-१७१८(५००-११-२००६)-१

आहे. त्याकरीता मुंबई शहर/उपनगर व नागपूर येथील रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रात नाव नोंदणी केलेल्या अनुसूचीत जाती व नवबौद्ध तसेच विमुक्त जाती व भटक्या जमाती आणि इतर मागास वर्ग प्रवर्गातील किमान इयत्ता १० वी उत्तीर्ण/अनुत्तीर्ण असलेल्या उमेदवारांसाठी सदर योजना राबविण्यात यावी. या योजनें अंतर्गत उमेदवारांना संघटीत विक्री व्यवस्थापनाचे प्रशिक्षण देण्यासाठी “रिटेलर्स असोसिएशन ऑफ इंडिया (RAI) अंधेरी, मुंबई” या संस्थेची निवड करण्यात आली आहे. या योजनेचा सविस्तर तपशिल खालीलप्रमाणे आहे.

(अ) योजनेचे नाव :-या योजनेचे नांव “संघटीत विक्री व्यवस्थापन प्रशिक्षण योजना” असे आहे.

(ब) प्रशिक्षणार्थ्याची निवड (Selection of Trainee) :-

सद्यःपरिस्थितीत बृहन्मुंबई व नागपूर शहरात मोठ्या प्रमाणात शॉपिंग मॉल्स उभे रहात असून उमेदवारांच्या प्रशिक्षणासाठी प्रथम मुंबई शहर/उपनगर व नागपूर येथे या प्रशिक्षण योजनेची सुरुवात करण्यात येईल. अनुसूचीत जाती व नवबौद्ध तसेच विमुक्त जाती व भटक्या जमाती आणि इतर मागास वर्ग प्रवर्गातील जी मुले किमान इयत्ता १० वी उत्तीर्ण/अनुत्तीर्ण आहेत अथवा ज्यांनी इयत्ता १० वी मध्ये शिकत असतांना शाळा सोडून दिलेली आहे अशी जी मुले सदर प्रशिक्षण घेण्यास इच्छुक आहेत, त्यांची या प्रशिक्षणासाठी निवड करण्यात येईल. सदर प्रशिक्षणासाठी निवड करावयाच्या मुलांची नांवे नोंदणी रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रामध्ये नोंदणीकृत असणे अनिवार्य राहील.

(क) प्रशिक्षण संरक्षा :-

सदर योजने अंतर्गत प्रशिक्षण देण्यासाठी “रिटेलर्स असोसिएशन ऑफ इंडिया (RAI)” या संस्थेची निवड करण्यात आली असून सदर संरक्षा “ना-फा ना-तोटा” या तत्वावर प्रशिक्षण आयोजित करणार आहे. या संस्थेचे प्रशिक्षण केंद्र अंधेरी (मुंबई) येथे असून या केंद्रामार्फत प्रशिक्षण सुरु करण्यात येईल.

(ड) प्रशिक्षण कालावधी व प्रशिक्षणार्थ्याची निवड :-

- (१) प्रशिक्षणाचा कालावधी सहा आठवड्यांचा असेल.
- (२) प्रशिक्षण कालावधीत आठवड्यात शेवटच्या दिवशी प्रशिक्षणार्थी मोठ्या दुकानांमध्ये प्रात्यक्षिक करतील व याबदल त्यांना संपूर्ण प्रशिक्षण कालावधीत रु.१०००/-इतका कामाचा मोबदला संबंधित दुकानदारांकडून देण्यात येईल.
- (३) जिल्हा रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्राकडून नोंदणीकृत पात्र व इच्छुक उमेदवारांची प्रशिक्षणासाठी शिफारस करण्यात येईल. सदर यादीमधून रिटेलर्स असोसिएशन ऑफ इंडिया (RAI) ही संस्था त्यांनी विहित केलेल्या पद्धतीनुसार प्रशिक्षणार्थ्याची निवड करेल.
- (४) प्रशिक्षणासाठी १००% उमेदवारांची निवड ही अनुसूचीत जाती व नवबौद्ध प्रवर्गातील उमेदवारांचीच करावी. तथापि, सदर प्रवर्गातील १००% प्रशिक्षणार्थी उपलब्ध न झाल्यास किमान ८०% प्रशिक्षणार्थी अनुसूचीत जाती व नवबौद्ध प्रवर्गातील व उर्वरित २०% प्रशिक्षणार्थी विमुक्त जाती व भटक्या जमाती आणि इतर मागास प्रवर्गातील असावेत.
- (५) प्रशिक्षणार्थी मुंबई शहर/उपनगर व नागपूर जिल्ह्याचा रहिवासी असावा.
- (६) सदर संस्था प्रशिक्षणार्थ्यांना मराठी, हिंदी व इंग्रजी या भाषांमध्ये प्रशिक्षण देईल.

(इ) प्रशिक्षण कार्यक्रमात समाविष्ट असलेले विषय (Programme Content) :-

- (१) प्रभावी संभाषण कौशल्य,
- (२) व्यक्तिमत्व विकास,
- (३) किरकोळ विक्री व्यवस्थापन पद्धत,
- (४) विविध संघटीत विक्री पद्धती,
- (५) विक्री कौशल्य,
- (६) क्रेडिट कार्डचा वापर पद्धती,
- (७) बायोडाटा तयार करणे,
- (८) मुलाखऱ्यातीसाठी मूलभूत तयारी,
- (९) रोखपाल प्रशिक्षण,
- (१०) ग्राहकांची सेवा पद्धती इत्यादी.

उपरोक्त अभ्यासक्रमाशिवाय खालील प्रात्यक्षिकांचा अभ्यासक्रमात अंतर्भाव करण्यात येईल:-

- (१) पॉवर पॉइंट प्रेसेन्टेशन वर्गात शिकविले जाईल.
- (२) संगणक हाताळणी, संघटीत विक्री कौशल्य, ग्राहकसेवा इ.विषयी माहिती व प्रात्यक्षिके.
- (३) गरजेप्रभाणे प्रशिक्षणासाठी (Modul) विकसित करतील.
- (४) प्रशिक्षणादरम्यान विशेष तयार करण्यात आलेल्या Exercise Book व्हारे प्रशिक्षण देण्यात येईल.
- (५) प्रत्यक्ष कामाच्या ठिकाणी प्रात्यक्षिक देण्यात येईल.
- (६) फिल्म शोद्वारे प्रशिक्षण.

(फ) प्रशिक्षण शूलक :-

रिटेलर्स असोसिएशन ऑफ इंडिया यांनी सन २००६-२००७ या वर्षामध्ये ५०० उमेदवारांना प्रशिक्षण देण्याचे प्रस्तावित केले आहे. तसेच प्रती उमेदवार रु. ५,०००/-प्रशिक्षण व व्यवस्थापन खर्च प्रस्तावित केला आहे. सदर खर्च हा सामाजिक न्याय विभागांतर्गत सन २००६-०७ या वर्षात विशेष घटक योजनेमधून उपलब्ध होणा-या तरतूदीतून भागविण्यात येईल.

(ग) अंमलबजावणी करणारा विभाग :-

सदर योजना रोजगार व स्वयंरोजगार विभागाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखालील रोजगार व स्वयंरोजगार यंत्रणेमार्फत राबविली जाईल. प्रशिक्षणासाठी RAI या संस्थेकडे बृहन्मुंबई व नागपूर येथील रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रातील पात्र व प्रशिक्षणास इच्छुक उमेदवारांची शिफारस केली जाईल. या उमेदवारांतून RAI ही संस्था प्रशिक्षणासाठी त्यांनी विहीत केलेल्या निवड पद्धतीचा अवलंब करून उमेदवारांची निवड करेल. या प्रशिक्षणासाठी द्यावयाचे विद्यावेतन आयुक्त, रोजगार व स्वयंरोजगार संचालनालय, कोकण भवन, नवी मुंबई या कार्यालयामार्फत RAI या संस्थेस देण्यांत येईल.

२. रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रानी प्रशिक्षणासाठी निवड झालेल्या उमेदवारांची यादी त्यांचे नाव, पत्ते, जात इ.तपशिलासह सामाजिक न्याय विभाग व विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, मुंबई शहर/उपनगर व नागपूर यांचेकडे वेळोवेळी पाठविण्यात यावी. प्रशिक्षण यशस्वीपणे पूर्ण केलेल्या उमेदवारांना नोकरी देण्यात आली असल्यास अशा उमेदवारांची स्वतंत्र यादी त्यांना देण्यात

आलेल्या कामाच्या ठिकाणाच्या सविस्तर माहितीसह सामाजिक न्याय विभाग व रोजगार व स्वयंरोजगार विभागास रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रांनी न चुकता पाठवावी. या योजनेचे यशापयश व त्याला मिळणारा प्रतिसाद विचारात घेऊन पुढील वर्षापासून ती बृहन्मुंबई व नागपूर प्रमाणे इतर जिल्हयांमध्ये सुरु करण्याबाबत विचार करण्यात येईल.

३. सदर योजनेसाठी होणारा खर्च सन २००६-०७ या वर्षी सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाकडून विशेष घटक योजनेअंतर्गत उपलब्ध होणा-या तरतुदीतून भागविण्यात येईल.

४. हा शासन निर्णय सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य व विशेष सहाय्य विभाग आणि वित्त विभागाचे अनुक्रमे अनौपचारिक संदर्भ क्र ३१०२(अ) दि.२८.३.२००६ व ४९३/०६/व्यय-६, दि.८.८.२००६ अन्वये त्या विभागांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर (<http://www.maharashtra.gov.in>) उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्र. २००६११०११६४१३७००९ आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

वित्त विभाग

(ग.गो.पंचभाई)

शासनाचे सह सचिव

मा. राज्यपालांचे सचिव

मा. मुख्यमंत्रांचे प्रधान सचिव

मा. उपमुख्यमंत्रांचे सचिव

मा. मंत्री, रोजगार व स्वयंरोजगार यांचे खाजगी सचिव,

मा. राज्यमंत्री, रोजगार व स्वयंरोजगार यांचे खाजगी

सचिव,

सर्व मा. विधानसभा सदस्य/विधान परिषद सदस्य,
आयुक्त, रोजगार व स्वयंरोजगार संचालनालय, कोकण
भवन, नवी मुंबई.

शासनाचे सर्व मंत्रालयीन विभाग.

वित्त विभाग (अर्थसंकल्प-२०/अर्थसंकल्प-३/ व्यय-५)

नियोजन विभाग (कार्यासन १४४३)

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय,
मुंबई.

महालेखापाल, महाराष्ट्र-१ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई.

महालेखापाल, महाराष्ट्र-१ (लेखा परिक्षा), मुंबई.

महालेखापाल, महाराष्ट्र-२ (लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर.

महालेखापाल, महाराष्ट्र-२ (लेखा परिक्षा), नागपूर.

महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय,

मंत्रालय, मुंबई. (२ प्रतीसह)

व्यवस्थापकीय संचालक, अण्णासाहेब पाटील आर्थिक

मागास विकास महामंडळ, मुंबई.

व्यवस्थापकीय संचालक, मौलाना आझाद अल्पसंख्यांक

आर्थिक विकास महामंडळ, मुंबई.

संचालक, समाज कल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य,

पुणे.

सर्व विभागीय उप संचालक, रोजगार व स्वयंरोजगार,

विभागीय मुख्यालये.

सहाय्यक संचालक, रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन

केंद्र, मुंबई शहर/उपनगर/नागपूर.

निवड नस्ती, (रोस्वरो-१).